

FRANCE FILIPIC
VIVARNA LETA

70-
I./164

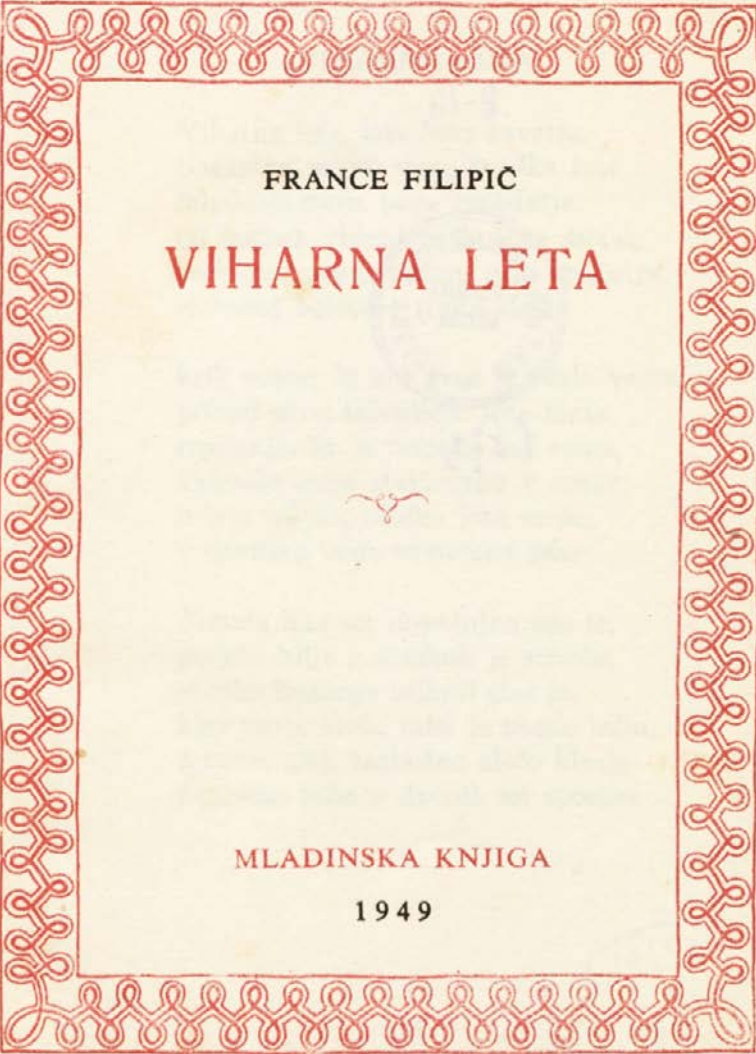

I./164

OPREMIL MAKS KAVČIČ

FRANCE FILIPIČ

VIHARNA LETA

MLADINSKA KNJIGA

1949

8-14

II/164

(871)

VIHARNA LETA

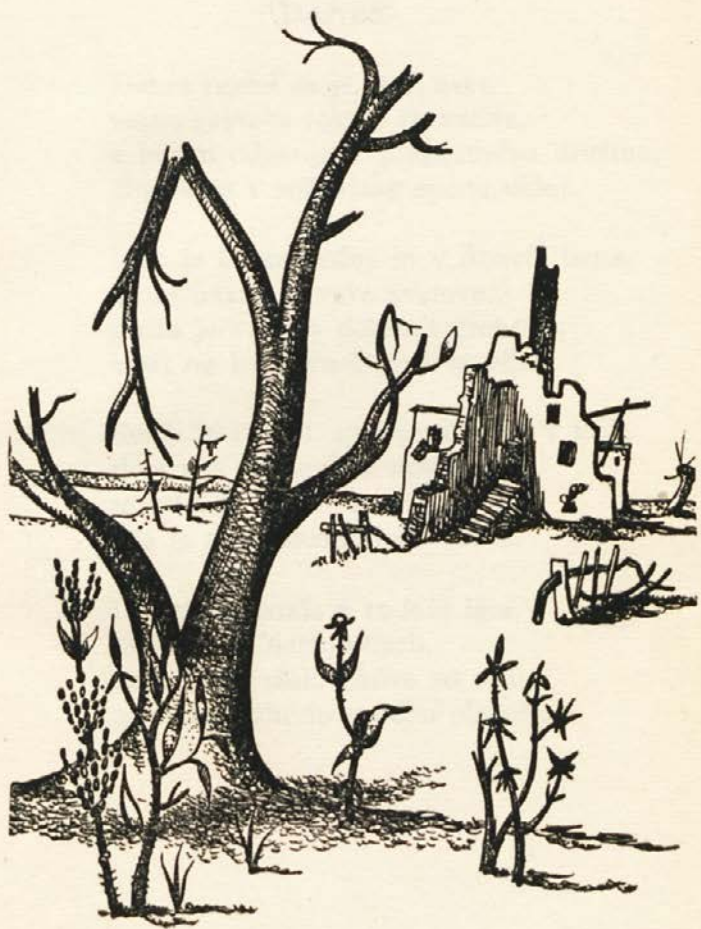
Viharna leta, leta brez zavetja,
bogastvo moje, moja bridka last,
mladosti moje prva razodetja,
od čudnih videnj prebujena strast,
jecljanje prvih pesmi, njih spočetja,
ljubezni bolečine trpka slast;

krik vojne, ki kot zver je vdrla vame,
pohod skoz taborišča, ječe mraz,
trpljenje, ki je nagnilo mi rame,
vklesalo gube starčevske v obraz,
o leta mlada, bridka leta zame,
v davnino vede zametena gaz.

Minula leta so, dopolnjen čas je,
požeto bilje s sončnih je strmin,
potoka burnega utihnil glas je,
kjer zrnje sreče mlel je usode mlin,
a čudo, glej, razkošno zlato klasje
nenehno niha v davnih let spomin.

VOJNA

DANES

Danes razsul se je stari svet,
vojna zagreba roke v razvaline,
z bičem odganja v pregnanstvo družine,
človek je v suženjske spone uklet.

Noč je brezzvezdna in v dnevih tema,
groza ožarja krvave svetove,
groza je vrgla v dobrave grobove,
smrt na banderu človeštva vihra.

Smeh je zasnul, spremenil se je v krik,
dobro in zlo se med sabo borita,
mrtvi so zvoni in mesta razbita,
oče je sinu neusmiljen sodnik.

Danes se usoda z rodovi igra,
tisoči so se nasilju uprli,
sužnji so vstali, okove so strli,
zarja na vzhodu v nebo plapolala.

BEGUNCI

V polnoči sanja čebelnjak, ob njem
se divja trta preko zida vzpenja
srebrni pajki tkejo v plet zelenja,
nekje zavalovi, ko mimo grem.

Begunci v skednju prenočujejo,
skoz lino mesečina plaho tipa,
mož spi, a žena nad otrokom hlipa,
solze se z biljem poljubujejo.

V daljavi v mrak štrli njih mrtvi dom
s porušenim zidovjem, fronte grom
se mimo praznih oken v noč vali,

drevesa stara vase ga lovijo,
in z vej, ki prebujene v snu šumijo
detetu v sanje slap bleščeč prši.

BOJIŠČE

V zatišju brestov se je skrila smrt,
v porušeni kapeli klenka zvon,
svit zubljev v dalji gasne v črn zaslon,
vejevje golo niha v prazni vrt.

Kot zadnja luč ogorek mesečine
previdno utira pot si čez bojišče,
zaman med mrtvimi življenje išče,
v očeh srečava hladni blisk sklenine.

Pred uro vzkriki, vzdih, streli, boj;
krvave vihre ples, naskok na nož,
zdaj spe tesno v objemu z možem mož,
lok rdečih rož jih veže med seboj;
v življenje potovali so razprti,
zdaj so si bratje vsi v naročju smrti.

JETNIŠKI VRČ

Krško 1942

O, kje sem te našel, trebušnik z vodo,
v brlogu razbojnikov, cip, razcapancev,
v nočišču tatov in v zavetju pijancev,
prijatelj, zašel si na spolzko stezo!

Da, pravijo, da si že star arestant,
da leta v gostilni si tej prekrčmaril,
natakal vsem gostom, zvesto gospodaril,
priznati ti moram, pogumen si fant!

Čepiš v svojem kotu in vse opazuješ,
ko vstopajo v spremstvu stražarjev neznanci,
na postelje sedajo mrki izgnanci,
molitvam in kletvam, tožbam prisluškuješ,

ko bijejo obupanci v hrastov dver,
ko iščejo obsojenci daljna nebesa
za križi železnimi in jih pretresa
predsmrtni, srce trgajoči nemir,

dokler jih pred jutrom, ko v zarji zvoni
iz vaških cerkva, ne odvedejo v smrt,
in njihov pogled od slovesa zastrt
morda še na tebi za hip obvisi.

Molčiš v svojem kotu? Le molči, moj brat,
kaj lahko bi čul te stražar na hodniku,
besede in že bi te vedli k sodniku,
čemu bi si hodil sam smrti iskat?

POSLEDNJA NOČ

Noč meče v zemljo svoje črno seme,
iz brazd sveta puhti jesenski mraz,
kot čoln, ki nosi v sebi težko breme
jetniška stavba tone v hladno gaz.

Korakov pet od postelje do vrat
v samotni ječi, tisoč skozi noč
premeri jih jetnik premišljujoč,
ko šel za smrt bi si moči iskat.

Globoko spodaj pravokot, dvorišče,
sklad drv, tlak z žagovino krit: morišče;
neslišno pada čas čez rob sveta,
tišina gluha se peni iz dna.

Spominov daljnih se privija sled
v srce jetnikovo, ga razsvetljuje,
neugasljivih mladih ognjev cvet
ob vznožju zadnjega pomenka čuje.

Pogovor z dragimi, ki jim živel
je z njihovo ljubeznijo obdan,
s tovariši pomenek, ki jim smel
v veliki borbi je stopiti ob stran,

vse združi slednjič v eno se vprašanje:
Hej, dragi, si ostal nam v mukah zvest,
ni strlo zversko te zasliševanje,
bil trden si, je čista tvoja vest?

Jetniku blede obraz postane trd
in stisne pest, v obhodu se ustavi:
Poglejte udarcev sled na moji glavi,
ne bojte se, jaz grem nezlomljen v smrt!

Jutranjica jasni nebeški svod,
dvorišče v vrvežu je oživelo:
Zasukaj ključ ječar, krvniki brž na delo,
pripravljen talec je za zadnjo pot!

SODNA ULICA

Pred vrati kamion, prehod zaprt;
na pločnikih se zbirajo gledalci;
vojakov vod, šepet: »Glej, to so klavci!«
Molče koraka mimo množic smrt.

V sodišču na dvorišče primajo
se v vrsti talci, stopajo pred zid,
razklepajo jim roke, kot v privid
za hip razgrne mračno se nebo

in sonce osvetli upadla lica,
potem pok pušk in krik in pad teles,
čez zid, čez hiše, čez vrhé dreves
odmevi strelav zavpijo: Krivica!

Že kamion je zvrhan beli krst,
z bremenom težkim mimo straž zavije,
med deskami spod njega curek lije,
kri mučeniško vpija vase prst.

Škrlatna sled lepi na vseh cestah,
žene ihte, možem oči plamtijo,
in kot zamaknjen na tla strmijo
v sled človečanstva, ki je padlo v prah.

USPAVANKA

Detece spavaj, sanjaj in spavaj,
ptice so svoje peruti zgrnile,
žarki so speti za cvetne gomile,
zvonci so s konci srebrnih tiktakov
vpregli zvonjenja ob grive oblakov,
luč je ugasla in sveti tišina,
v mraku se vozijo venci spomina.

Detece spavaj, sanjaj in spavaj,
okna zaphala sem, dver zaklenila,
dušo s poljubom sem ti zaslonila,
daleč so vihre, krvava poljana,
črne roke in očesa izžgana,
v vrtu drevesa večerna stojijo,
ognji pokoja jim veje zlatijo.

Detece spavaj, sanjaj in spavaj,
zibljem te, niham te v pot mesečine,
lezi med rože in sinje blazine,
roke so trudne in žulji skelijo,
rame od dela in joka bolijo,
globlje se k licu ti bom naslonila,
v rožah si duša od bôli spočila.

Detece spavaj, sanjaj in spavaj ...

JUTRI

Jutri, nalahno se z zvokom igraš,
samo beseda zaslanja pogled,
v zarjo vzcveteva svobode obet,
k soncu se v upanja vozu peljaš.

Jutri — privid ves vabljev se blešči,
pisano polje, log, pot do postaje
sonca, nasmeh in ljubezen oči,
jutri se sloči v sijoče nihaje.

Konec bo vojske in jutri bo mir,
jutri se bodo izgnanci vrnili,
na razvalinah svet lepši zgradili,
v smeh in poljub bo utonil prepir.

Jutri — do jutra še kratek korak
vzklik in nekdo se med vrati obrne,
seže za soncem in pade vznak,
jutri — in smrt ga s poljubom zagrne.

NEZNANI TALCI

Zjutraj so nas peljali skozi cvetoči sadovnjak,
videli smo pomlad in hiše v rebreh,
cvetje na vejah in biserno roso na tleh
v razkošni travi, ki je dušila naš korak.

Čudno, nikjer ni bilo človeka ob poti,
da bi dejali mu mimogrede v slovo
eno edino človeško besedo, eno samo,
le kletve krvnikov so gnale nas smrti naproti.

Na poti k morišču smo mislili tistikrat
na svoje sestre, matere in svoje očete,
žene in svoje mlade dni v verige talcev ujete,
in duše so žejno pile poslednjo prelepo pomlad.

Ko smo stali pred grobom, ki je bil
med ržjo izkopan,
smo še enkrat pogledali v sonce in brda in gaje
in že je vzgrmelo, padli smo v jutra sijaje,
z lici krvavimi v roso domačih poljan.

Zagrebli so nas kar sredi polja kot volkove,
brez cvetja, brez venca, brez križev zdaj
spimo v poljani,
v domači poljani spimo in sanjamo,
talci neznani,
povejte nam, kdo bo preštel kdaj vse naše
grobove?

Zjutraj so nas peljali in vsako jutro spet
gremo po tisti poti, ko še vsi ljudje spijo,
v cvetočih pomladih gremo — in v jesenih,
ki v vejah gorijo,
vsako jutro odhajamo znova — neznani talci
— za svoj dom umret.

ŽRTVAM, KI SPE OB VZNOŽJU POHORJA

V brstečem gaju streli, kriki, streli,
obsojenci so v gruči se objeli,

zaman je bil pobeg iz ječ v temi,
zaman pohod skoz ulice opolnoči.

Razsvit jutranji Pohorje obliva,
ob vznožju v vrstah trupla, bleda, siva,

od ran stoterih brezoblične kepe,
oči v predsmrtni grozi strašne, slepe.

Vsevprek so v bombne jame pokopali jih,
pogrebec bil edini gozd je, mrk in tih;

a iznenada, bogve, kje se bil je vzela,
v grmovju prvi slavec je zagostolel.

TABORIŠČE

DACHAU

Vidim nizke, sive stavbe, ploske strehe,
Dachau, žične mreže,
sloko drevje, ki se z nebom v vetru trepetaje veže,
Dachau,
vidim v capah okostnjake, ki z njih smrt
Dachau, življenje reže,
dim iz krematorija, ki v sunku vihre
Dachau, k zemlji leže,

Vseokrog pa z zlatim klasjem
pokrajina je posuta,
a nad vsem brezkončna dalja —
čolna sinjega kajuta,
jadro mu je zarja vsaka,
jadro, ki na veter čaka.

A vsa vrata so zaprta, straže krog in krog stojijo,
z oken v stolpih strojnice s krohotom nemim
v nas strmijo,
samo misli kakor drobne plahe ptice grejo mimo
straž in strojnic, z njimi vest odhaja v svet,
da še živimo!

USPAVANKA V TABORIŠČU

Tiho, le tiho, zaspite, predragi,
vrata zaprta so, straže pred pragi,
žice visoko so k nebu se vzpele,
žarnice so na stebreh zagorele,
niti tema ne predre na dvorišče,
samo spomin vas nevidno obišče.

Tepli so vas, zdaj skelijo vas rane,
ustnice so od vročice izžgane,
žene poljubljajo jih iz daljave,
deca pošilja vam v sanje pozdrave,
hrapave deske so, trda so tla,
spanec vam bedno ležišče rahlja.

Smrt je vstopila, privzdiga odeje,
žrtve odbira in nemo jih šteje,
konec je groze, pretepanja, boja,
lepa, svetlá je dolina pokoja;
tamkaj ni žic in ne biča, ni glada,
človek pod težkim bremenom ne pada.

Zvezde se vračajo z zemlje v nebo,
daleč v polnoči zvonovi pojo,
daleč v polnoči topovi grmijo,
daleč v polnoči svetovi gorijo!
Vrata zaprta so, straže pred pragi,
tiho, le tiho, zaspite, predragi.

MAUTHAUSEN

Grad brez oken, grad brez vrat...
Pravljico šepeče mati.
Mati, jaz ne morem spati,
kje je očka, mati, mati!
Grad brez oken, grad brez vrat,
vanj pojdiva ga iskat.

Zarja v kodrih mu gori
v licu sonce mu kresuje,
veter mu v dlaneh svatuje,
zvezdni slap vre iz oči.

Mesec dni strmел je v mrak,
rumenel in ječal v noči,
v blodnji dvigal roke h koči
je domači, klical dete,
ženo, mater, glog, ki cvete,
klical svoje mlade dni,
klical je tolmun, jagnède,
polja, breze, hlev in grede,
v blazni lakoti je klel,
smrt zagrizla se je vanj,
vpil je iz osutih sanj
vse noči, joj, vse noči,
dokler v peči ni zgorel.

Grad brez oken, grad brez vrat;
mamica, je daleč tja,
kjer je očka moj doma?
Kdaj ga pojdeva iskat?

TABORIŠČNA POEZIJA

O, koliko je poezije
v velikih barakah, kjer veter v nočeh svatuje,
in žive mrliče na pogradih obiskuje,
nikjer na svetu srce tako burno ne bije.

Koliko je nežnosti v iznakaženih, trdih rokah
kadar lomijo krajec kruha in ga delijo,
bratovsko delijo rezino, ki jo dobijo
tolikšno, da bi jih snedel deset na en mah.

Koliko je sreče v vsakem pismu, vsaki vesti,
ki se odnekod za taboriščne žice prikrade,
v njeni luči, ki kot sonce v težke dneve pade
se zasveti človekova vrednost v vsej prelesti.

O, koliko je poezije,
da je ne more nobena pesem objeti,
cvet je, kot ni ga nikjer na svetu med cveti,
iz krvi, iz trpljenja, iz upora klije.

OBREŽJE MRTVIH

K obrežju mrtvih vodijo kamenite stopnice,
preko njih se vzpenjamo, preko njih se
mu bližamo,
v grozi vpijemo brez glasu in se križamo
in esesovski bič švisti, ko nas bije v lice.

Na vsaki stopnici korak od slabosti zastane,
ko sonce žge navpik, se oči z njim srečavajo,
iščejo pota h gričem v dalji, se vanje vsesavajo,
dokler nas krik preganjačev iz blodnje ne zgane.

Na vrhu raste iz suženjskih kamnov zid,
ves bel, ves mrtvaški iz tal zakipel je v nebo,
nagrobnik ubitih življenj, vanj sinje reke teko,
klecajoči pod kamni se pnemo vse bližje
v pošastni privid.

Nocoj bomo legli k počitku na trdo ležišče
tesno drug ob drugem kot okostnjaki v grobovih
in ko bo jutro vzžarelo v svobodnih svetovih,
bomo morda samo dim še, ki v sonce poti
si poišče.

SLOVO

Zapuščamo taborišče, jetniški zid je razdrt,
električna žica scefrana visi na koleh.

Že čaka transport, a mi še stojemo na grobeh
strmimo v gomile, ki vanje je vrgla

tovariše smrt.

»Vi greste od nas, le mi tu pod kamni

osamljeni

s telesi razbitimi v bôli ločitve omamljeni
v objemu tuje zemlje za vse čase ostajamo,
z mrtvo krvjo kot z živo nekoč jo napajamo.

Ko boste prišli domov, pojdite med polja

in gaje

in hrepenenja naša in upanja, kar smo skrivaje
nosili skoz preiskave, naše poslednje besede,
vrzite med cvetje, med brazde, med hiše

in grede,

vrzite v srca ljudi, naj pade vanje kot setev
in naj se razraste v pšenično polje in naj žetev
iz zlatega klasja trpljenja kruh rodi,
iz naših žrtev svobodni naj rod živi.

MEDITACIJA

A faint, light blue illustration of a person sitting in a meditative posture, possibly on a mat or the ground. The person's hands are resting on their knees, and their back is straight. The illustration is centered on the page and serves as a background for the title.

VEJA SEM

Veja sem in sem vzcvetel v pomladi,
plapolam med belimi nasadi,
sonca svetli kres mi lice odeva,
ptičkov zbor jutranjico pripeva.

Veja sem in vame žvižga burja,
ples viharjev, tresk in bes neurja,
moja dlan raztrgana je v toči,
mrtev pada cvet za cvetom v noči.

Veja sem, jesen zlati mi sadje,
o, kaj gostov že prignal mi glad je,
vsakemu ponudim, vsak si vzame,
sočni sad iz moje roke sname.

Veja sem, sred zime me poišče
siromak in dene na ognjišče,
v zadnji žrtvi plamen v sebi netim,
grejem izbo in do jutra svetim.

DOM ONEMOGLIH

Med dvema stavbama mogočen vrt,
steze in uta, češnjeva drevesa,
pod njimi starčki, sključena telesa,
pogled z brezbriznostjo jim je obstrt.

Na vrtu jih nevidna čaka smrt,
in kot jesen, ki listje z drevja stresa,
njih trupla suha, lahka kot peresa
polaga v grob, ki nam je vsem odprt.

A včasih, kadar vrne se pomlad
in vije veter cvetje v bele snope,
kak starček se zbudi, hlastno zasope,

kot vonj bi tople grude vdihnil rad;
že smrt ga zgrabi, do zemlje skrivi
in v lice, v usta mu napha prsti.

ZGODBA O STARIH VOJŠČAKIH - NAJEMNIKI

Na marših križem sveta so se utrdili
in komaj še kdaj, da se spomnijo svojih domov,
v gozdovih, ob morjih in v skalnih gorah
so se bili,
za sabo razsuli so v svetu nešteto grobov.

Njih žene živijo samo še v spominih meglenih,
otroci, ti rastejo sami kot češnjeve veje,
neznano deklet jih pred bitko za uro ogreje,
v slovo jim ponudi smehljaj v očeh zasolzenih.

Nekoč pa bo vojska končana, vojaki tedaj
si bodo segli v roke, razšli in vrnili
v domove premajhne, da v nje veličino bi skrili
viharnih pohodov in bitk plamenečih sijaj.

In gledali bodo, kako sadovnjaki cvetijo,
kako se dekleta razvijajo v mlade ženice,
in tiho kot zemlja postalo bo njihovo lice
in neme njih duše kot hrasti, ki v logu molčijo.

A včasih, le v v sanjah, si bodo oblekli opravo
in spet bodo šli iz vasi skozi mesta čez svet
in z njimi drdranje topov in konjev rezget
in veter razvil bo pred njimi mogočno zastavo!

Pred jutranjo zarjo pa bodo v pohodu obstali
vrnili se v izbe in zrli skoz okna na plan,
kako se počasi prebuja med hišami dan
in žalostno bodo spominom se svojim smehljali.

VEČER SE V ŽALOSTI SMEHLJA

Večernica lahko igra
na strune padajočih rož,
jesen skoz zlata polja hodi
v tišino težkega sveta,
skrivno, nevidno vsepovsodi
gori zamaknjenost srca.

V borovju med pečine pada
izvir prosojen kakor sen,
nad njim družina ptičkov mlada
prepeva v slavju ven in ven;
in kadar veter ob vejevje
podrsa, z rogovil šumlja,
in kakor plaz, ki oživel je
dež iglic vsiplje se na tla,
na pot, ki jo nekdo speljal
je v logu nepremičnih trav;
večer se v žalosti smehlja.

JESEN

Že trsje je obrano,
že vince se peni,
živini je nastlano,
že polje preorano,
že tone svet v megli.

Pastirji so zapeli
in veter zaigral,
ljudje so zaželeli,
da bi po delu seli
in da bi sneg zapal.

ZIMA

Potok gôlta; temà;
nizka, žolta meglà,
breg in kámenje.

Dvoje vrân leti,
gaber razklân preži,
golo znamenje.

Zemlja, zamolklo srce,
v nêdrih ugasnil že
zadnji plámen je.

LUC

Vsa bela se v svit mesečine vihtim,
vse višje plamtim, spet v sebi medlim,
in zora sem, poldan in zarja večerna,
ponižna v leščerbi, v požarih prešerna,
iz vekov neugasno v vekove žarim.

Iz mene življenje vre v jedro sveta,
sem v soncu in mesecu, v zvezdah doma,
predmete iz mraka k lepoti dvigujem,
in z jasnostjo srca ljudi napolnjujem,
razglede odkrivam do daljnih meja.

POGOVOR S STARKO

Kdaj sem rojena, vprašal me, ne vem,
premnogokrat me je pomlad budila,
premnogokrat me zvezdna noč mirila,
premnog smehljaj razžaril mi obraz,
premnogih solz me pekel grenki mraz.

Ne vprašaj me, koliko let imam,
poglej roke, izkrivljene jim prste,
nekoč bile so mlade, bele, čvrste,
in v njihovih je žilah pela kri,
zdaj ogenj gasne v njih, njih moč plahni
in komaj čakam, da v naročje krste
jih izživete, trudne vdano dam.

Samo srce je živo kot nekdanj,
srce ne šteje let in ne bridkosti,
ne razočaranj, ki gredo mu v gosti,
in če so moji čuti topi zdaj
in če jecljava sem, polslepa, gluha,
podobna smrti, kost in koža suha,
srce moj sluh je in oči sijaj!

Spoznava, kjer odreče drugim vid,
kjer čutom je postavljena pregraja,
mu stisk roke, korak, vzgib ust izdaja
namen in misel in človeško bit.

In še takrat, ko dver bo nastežaj
odprla smrt, bo v sebi zasijalo,
v utripu burnem še enkrat zaplalo,
in ko telo bo že negibno spalo,
bo zadnji svoj ustavilo nihaj.

DESET MINUT PRED POLNOČJO

Deset pred polnočjo je ura obstala,
začudeno pogledal sem, zaklel,
prisluhnil, čakal in jo s stene vzal,
navijal, tresel jo, a ona je molčala.

Zbledela noč je, dan se spet zazrl
v prepad večera, v zlati niz oblakov,
in ko sem stal pred izbo, dver odprl,
me ni sprejel več znani zvok tiktakov.

Pomlad odcvela je v poletja žar
in ljubil sem, sovražil in trpel,
mladost sem svojo v strasti izživel,
premnog mi bičal je srce vihar;
osuto listje je, sneži v temo,
a ura le — deset minut pred polnočjo.

Nekoč bom stopil v sobo star, zgaran,
pred vrati bo obstal sijajni dan,
sedel bom v mraku in prerešetal,
kako z življenjem svojim sem ravnal;
vsi padci, razočaranja, ves up,
vse strašno hrepenenje, boj, obup,

neizmerno prej, bo drobno kakor smeh
v polslepih, vlažnih, starčevskih očeh;
tedaj bom stopil k uri in v temi
kazalec naravnal na polnoči.

STRAH

Kako me je strah, kako me je strah,
po žilah mi buri zlohoten poplah,

še rōke so močne, oči še cvetijo,
še misli, kot hočem, iz mene živijo,

še čutim, še ljubim, še iščem prevar,
še puščam vsakdanjosti brige vnemar.

A čas kakor uren možicelj stopica,
raztegnil v nasmeh je nagubana lica,

reže se, me spaka njegova pozdravlja
in zanke grozljivih strahov mi nastavlja!

Nekoč bom ležal dva sežnja pod vsem,
kar danes v sijajini jutranji zrem,

kar danes pred mrakom videvam obljubljeno
nočnim gostijam, v skrivnostih izgubljeno,

v lune premikih, v predsvitju razgaljeno
v sebi v presnavljanju večnem razpaljeno!

Nekoč bom ležal dva sežnja pod vsem,
pod glogom cvetočim, pod jagod vabljuvostjo,
ptičev urnó žvrgolečo udvorljivostjo,
upi in vzponi, strastmi pokopan,
z ozemlja časti in iz borbe pregnan.

Kaj težko bo spati v tej grobnici hladni,
v brezvetrju mrkem, v tišini osladni;

o, še se iz zemlje hotel bom pognati,
v razhojena pota življenja stopiti,
za srečo, ljubezen, za lepo se býti;
a treba bo spati, a treba bo spati...

LJUBEZEN

Faint, illegible text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

LUBBEN

Faint, illegible text below the name, possibly bleed-through from the reverse side.

LJUBAVNO PISMO

Poslala sem ti rože, dragi, veš,
vse polno jih je v mojem sončnem vrtu,
drhteča hodim po cvetličnem prtu,
krog mene sonce pije zlati srež.

Zdaj v duhu gledam, pismo si odprl
čez dlan se ti je usulo žarno cvetje,
ljubezni moje plahe razodetje,
kaj trznil si in kam si se zazrl?

Poslala sem ti rože, dragi, zdaj
stegujem ti roke drhte naproti,
o, pusti vse in brž se, brž napoti
k ljubečemu dekletu v naročaj!

SPOMIN

Ob oknu pred zastorom v poltemi
si stala
in svoje čudno lepe dlani
na ramo si mi dala.

Nato poljub, edini poljub
in dolg pogled;
nocoj sem našel v svoji duši
zbledelo sled.

PISMO

Tvoj list, moja draga, leži pred menoj,
o, kaj je prinesel v naročju s seboj,
vso tvojo ljubezen, bojazen in smeh
vso nežnost glasu, nagajivost v očeh;

iz njega razpenja se v cvetju jablána,
v priznanju sva v prvem pod njo nasmejana,
in najine sanje in njih dopolnjenje,
vrtinec strasti in trdò prebujenje,
slovo, vse steguje rokè iz besed,
vse raste v vihar, vse umira v šepet,
dehté se nad mano razliva, me opaja,
in že kakor ogenj, ki gasne, odhaja.

Večer je glasove in gibanja umiril
in mrak se kot grm je brezvejni razširil;
tvoj list, moja draga, leži pred menoj,
v temi napolnjuje z lučjo me nocoj.

LJUBEZEN NA STRAŽI

Se spomniš, nekoč sva spomladi odšla
navkreber, kjer stale so stare jabláne,
v večeru z rumenimi žarki pretkane,
vsa majhna bila sva v podobi sveta,
dejala si tiho mi: »Rada te imam«,
in zrla si v tla in bilo te je sram.

In ko sva se vračala v mraku objeta
v skrivnost doživeto in v srečo odeta,
sem nagnil na prsi si tvojo glavo,
poljubil na čelo te, rekel v slovo:
»Le tiho in vdano zapriva oči,
predraga, ljubezen na straži stoji.«

Že zdavnaj se cvetje je z jablan usulo,
z ogonov ob poti poželi so žito
in z zimskim viharjem je polje ovito,
ki najino prvo priznanje je čulo;
na bregu večernem roke sva sklenila,
kot žena in mož v čoln usode stopila.

Zdaj z nama gre sreča in z nama trpljenje,
tesnobe in dvomov in zmed prebujenje;
a kadar srce nama v strahu drgeče,
oddaleč jablana cvetoča šepeče:
»Le tiho in vdano zapriva oči,
predraga, ljubezen na straži stoji.«

STOPILA SI V MOJ DOM

Stopila si v moj dom, v moj mali svet,
odprla si vsa vrata v moje sanje,
prečudežne si rože vtkala vanje
na gube vezenine h cvetu cvet.

Stopila si v moj dom, napolnjen zdaj
je z mislimi, ki prej jih nisem slutil,
brstenje skrivno v sebi sem začutil,
kot gorski slap pojí ga tvoj smehlaj.

Stopila si v moj dom, prej bil sem sam,
sam srečo užil, zdaj jo deliva dva,
vsak smeh in vzdih in vsak drget srca,
vse bogatejši sem, čim več ti dam.

Dve cesti prej, sedaj sta ena pot,
dve reki sta se v eno strugo zlili,
kovini dve se v eno pretopili,
postlala sva zibel za novi rod.

NOVO ŽIVLJENJE

POMLAD

Pod mano je dolina, levo hiše,
vrtovi, drevje, pisana ravan,
na desni gozd, ob njemu reka riše
krivulje bele na zemeljsko dlan.

Že sonce niža se, že je vse tišje,
kot da gredo zdaj vse stvari v pristan,
le traktor, ki ravna poljé, brni še,
in traktorist je od zarje obsijan.

A kmalu se bo zarja poslovila
in mrak zaprl bo vsem stvarjem oči,
in noč jih v spanec bo brez sanj zavila;

samo poljé kalilo bo v temi,
in ko jutranjica bo dan zbudila
odeto s plaščem mlade bo rasti.

ELEKTRARNA

V vzhajajočem soncu ves je zlat
nad sinjo Dravo kameniti grad.

Na vzhodnem nebu višnjev svit brli,
večer počasi sklepa svoje veje,
zardel oblak v somrak stopinje šteje,
v pretočnih poljih reka valovi.

Uporni tok ob kvadre buta, bije
peni se kvišku, se prevrača, vije —
in kot da trka element z višin,
kdaj smel bo pasti v loku v dno turbin?

Mogočni grad in človek sredi njega
ravna, gradi, iz zemlje v sonce sega,
težava sleherna se v nič razblini
v ustvarjanja razkošni veličini,
v grmeče vode temelje polaga,
z nočjo se bije, dež in mraz premaga!

Krog njega so pomladi, ki cveto,
poletja žejna pijejo izvire,
jeseni z venci trsja polne bere
do tihe zime mimo odneso.

Krog njega skladi kamnov, ki rasto,
opaži, loki, ki se drzno pno,
žerjav, ki dviga, ziblje se, prenaša,
pisk vlaka, klic, zven kládiv, ki se oglašá;
mrtvo se v živo v delu preustvarja
in voda, ki v zidove zdaj udarja,
dajala luč bo mestom in vasem
v širjavah zemlje delovnim ljudem.

Nad Dravo sinjo, ti, mogočni grad,
saj si od dela, ne od sonca zlat!

PESEM DELA

Čuj, kličejo nas,
čuj, kličejo nas:

Vstanite! *glasno*

Gore so odprte in rude v njih bokih:

Vzemite! +

S pobočij se reke valijo, vode neugnane,
da svetijo, ženejo stroje, so sile jim dane.

Čuj, kličejo nas: močvirja, puščave, gozdovi,
gradite iz nas,
vrzite v nas seme,
rodili bi radi
in klili,
zoreli s sadovi!

In tisoče rok se zganilo je, tisoče src ohrabilo,
tisoče misli v veliki načrt se sklenilo,
z vero mogočno se tisoče src napolnilo:
gora se maje
in zemlja nam daje, *glasno*
in reka bori se z zajezo srdita,
močvirja s pretoki do dna so razrita,
iz plavžev železo stopljeno se lije,
čez pušče nasip se železniški vije —

Čuj, kličejo nas, *glas*

čuj, kličejo nas, stoletja

v bodočnost nas vabijo novih načrtov spočetja,
miljoni v pohodu grmijo čez loke mostov
in mimo kmetij in tovarn in zaraslih grobov
gre delovno ljudstvo v svobode svetla

razodetja.

TALCI

Sledove je krvave čas zasul
in davno vaša trupla so sprhnela,
vaš prah viharna leta so razvela
v dobrane širom zemlje brez sledu.

A vi ste živi kakor tisti dan,
ko šli z rokami ste v verigah v vrsti
in zadnjič vzkriknili in padli k prsti
zadeti v čelo, v lice, v srčno stran.

Na straži oškropljeni ste s krvjo;
roke razpeli svoje ste z obzorja
koroških jezer in gora do morja,
da ubranili svojo bi zemljo;

in z nami greste danes v nov napad
za človečanstvo, za pravičen red,
za vero v plemenitost in za svet,
v katerem človek bo človeku brat.

KAZALO

Viharna leta	5
1. Vojna	7
Danes	11
Begunci	12
Bojišče	13
Jetniški vrč	14
Poslednja noč	16
Sodna ulica	18
Uspavanka	19
Jutri	20
Neznani talci	21
Žrtvam, ki spe ob vznožju Pohorja	23
2. TABORIŠČE	25
Dachau	29
Uspavanka v taborišču	30
Mauthausen	32
Taboriščna poezija	34
Obrežje mrtvih	35
Slovo	36
3. Meditacija	37
Veja sem	41
Dom onemoglih	42
Zgodba o starih vojščakih-najemnikih	43
Večer se v žalosti smehlja	45
Jesen	46
Zima	47

Luč	48
Pogovor s starko	49
Deset minut pred polnočjo	51
Strah	53
4. L j u b e z e n	55
Ljubavno pismo	59
Spomin	60
Pismo	61
Ljubezen na straži	62
Stopila si v moj dom	64
5. N o v o ž i v l j e n j e	65
Pomlad	69
Elektrarna	70
Pesem dela	72
Talci	74

MLADA POTA

France Filipič

VIHARNA LETA

Ilustriral in opremil

Maks Kavčič

Izdala

»Mladinska knjiga« v Ljubljani

Za založbo

Ivan Potrč

Natisnila

Blasnikova tiskarna

Vezala

Državna knjigoveznica

KNJIŽNICA J. VOŠNJAKA SL. BISTRICA
SLOVENSKA BISTRICA

SB ar 82-1
FILIPIČ F.
Viharna

0000871

COBISS •